

Huomioita kurkien (*Megalornis g. grus*) muuttomatoista syksyllä 1924 Hämeenlinnan lähettyvillä.

A. Th. BÖÖK.

Saadakseni niin tarkat tiedot, kuin mahdollista *Hämeenlinnan kaupungin* yli ja sen lähettyvillä etelään muuttavista kurjista, „hälytin“ koko lyseon oppilaskunnan tähystäjiksi. Pojat innostuivat kovin ja pikkupojista kokelaisiin saakka ovat he nyt kanssani tarkoin seuranneet kurkien matkoja. Tiedonantojen luotettavuutta lisää se seikka, että useat oppilaat ovat antaneet yhtäpitäviä tietoja samoista parvista luvun, suunnan, ajan y. m. suhteen.

Ensimmäinen parvi muutti yli Hämeenlinnan elokuun 27 p. ja viimeinen lokakuun 10 p. Muuttoaika oli siis koko lailla pitkä riippuen kaikesta päätäen lämpöisestä syksystä.

Muuttavien kurkien koko luku oli 681 kpl., joista 554 lensi kaupungin yli, loput lähipitäjien. Parvia oli kaikkiaan 44: Muuttoaika oli 47 päivää, ja nähtiin parvia 20 päivänä. Parvet jakaantuivat päivään nähden seuraavasti:

25/8	1 parv.	(Tuulos)	20/9	3 parv.
27/8	1 ”		21/9	2 ”
28/8	2 ”		26/9	1 ”
29/8	1 ”		27/9	3 ”
4/9	2 ”		28/9	6 ”
7/9	3 ”		29/9	2 ”
12/9	1 ”		7/10	3 ”
14/9	3 ”		8/10	1 ”
15/9	1 ”		12/10	4 ”
18/9	1 ”		13/10	1 ”
19/9	2 ”			
			20 päivää 44 parvea	

Suurin parvi oli 53 lintua, pienin 3 kpl. Lintujen luku parvissa oli seuraava

20—53 lintua	14 parvessa	10—19 lintua	14 parvessa
3—9 ”	14 ”	tuntematon luku	2 ”

Aikaan nähden lensi kl. 11—6 välillä päivällä 25 parvea, ennen kl. 11 e. p. p. 10 parvea sekä i. p. kl. 6—8 välillä 9 parvea. Aikaisin sivuutti kaupungin kl. 6,30 e. p. p. myöhäisin kl. 8 illalla. Yksi ainoa kuultiin lentävän kl. 12 yöllä korkealla.

Suuntaan nähden lensi 25 parvea eteläänpäin, 5 parvea lounaaseenpäin, 5 parvea itäänpäin, 2 parvea länteenpäin, 2 parvea kaakkoonpäin, 3 parvea eteläkaakkoon, 1 parvi etelälounaaseen, yhden parven suunta oli tuntematon (pimeä).

Tuuli oli miltei koko ajan heikkoa ja etelän puolella, lämpö noin + 16° C paikkeilla. Lokakuun 7 ja 8 p. oli kova itätuuli ja silloin lensivätkin kurjet vastatuulta idänpuolelle.

Kaikki parvet pienetkin lensivät auran muodossa siten, että toinen kylki oli pitempi. Järjestys esim. seuraava:

12 lintua = 1 + 3 + 8 7 lintua = 1 + 2 + 4 10 lintua 1 + 4 + 5
 4 „ = 1 + 1 + 2 3 „ = vinoviiva

Lennon korkeuden määrittäminen on tietysti hyvinkin vaikeata on näin ollen tässäkin tapauksessa aivan silmämääräinen.

Olen kehoittanut poikia korkeutta määrätessä ottamaan huomioon rakennuksien, puiden, puhelinpylväiden, leijojen y. m. s. esineitten korkeutta.

16 tapauksessa on korkeus siten saatu 100 à 200 metriksi. 10 tap. siitä alle (vähän yli puiden latvojen j. e. n.).

Seikkaperäisiä tietoja olen lähettänyt tohtori I. Hortlingille ¹⁾.

Das Zirpen der Zaungrasmücke.

In Aquila, 1923—1924, S. 336 f. schreibt Koloman Wurga: Sylvia curruca ist, ausser dem leisen Vorgesang, dem charakteristischen „dli lili“ und dem „täck-täck“ noch eine eigenartige Stimme eigen, welche in der Literatur m. W. nicht erwähnt ist — — — — Es ist dies jene Stimme welche dem Fledermaus-Gezirpe täuschend ähnlich ist: „c-c-c-c-c; tz-tz-tz-tz-tz; cin-cn-cn-cn“. Diese Stimme hört man meist in der Nähe des Nestes und während der Paarung, auch als Schlussstrophe des Vorgesanges. Der Verf. weiss nicht ob diese Stimme nur dem ♂ oder beiden Geschlechtern eigen ist.

Von der Zaungrasmücke habe ich ausser dem Vorgesang (gr, gr, gr) und dem Klappern (tsch-tsch-tsch-tsch-tsch) folgende Lautäusserungen am Nest gehört: sacht wimmernde r ū i, r ū i, r ū i, r ū i (♀) — Warnrufe; ebenso ganz leise ds ř ä, ds ř ä (♀). Als das ♂ zugegen kam, hörte ich von ihm harte, schnalzende tk tk tkr r r r r r, das R einen vibrierenden Laut wiedergebend; dieselben harten Laute liess auch das ♀ hören, ebenso die Jungen. Vom ♂ hörte ich ausserdem einen heiseren Laut. Ausführlicher habe ich hierüber in meinem Buche Ur fåglarnas värld II S. 30 ff. geschrieben.

Ob Wargas „Zirpen“ identisch ist mit meinen „harten, schmatzenden“ und „vibrierenden“ Lauten? I. Hg.

Bo av storspoven.

Den ²⁵/₆ 24 hittades ett bo av storspov (Numenius arquata) i Mosabacka på en mycket blöt åker. Den av torra grässtrån bestående balen var till största delen fylld av vatten så att äggen voro till hälften under vatten. De voro ruvade. Den ⁶/₆ voro äggen kläckfärdiga, ungarnas

¹⁾ Olisi sangen toivottavaa, että muillakin paikkakunnilla tehtäisiin kurjenmuuttohavaintoja samaan tapaan kuin ylläolevat. Allekirjoittaneelle on jo saapunut suuri kasa havaintoja maamme eri osista. Toivottavasti tänäkin keväänä pannaan muistiin kaikki kurkien muuttoa koskevat havainnot! Myöhemmin ne julaistaan kaikki. I. Hg.